

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglerner (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
Nyilttér sora 20 kr.

Parlamenti reform! fent is, de alant is!

(T.) Azon ferde fogalom, mely újabb parlamentaris életünkben a „képviselő állásáról” érvényre jutott, szülte a visszas helyzetet, melyet a magyar törvényhozás működése körül észlelünk.

Magyarország ezer éves alkotmányos életére hivatkozni oly igen szeret, mégis Európa felkeltő figyelmé előtt elértünk azon nem irigylendő színvonalra, hogy parlamentje felmutatta az agyonbeszélés theoriáját, a specialis magyar budget-tárgyalást, több erőszakos és szabályellenes választás igazolását, stb.

Nem csoda tehát, ha a parlament méltósága és erkölcsi tekintélye iránti kegyelet még a nemzet kebelében is csökkent.

Honnan van, honnan ered ez?

Szerencsétlen választási törvényünk az alsóházat világra szóló visszaélések között szüli meg, olyannyira, hogy sok magyar képviselő-választást méltó volna a bécsi világkiállítás minden nélkülözhetlen attributumaival bemutatni.

Még szerencsétlenebb szellemi productumok házszabályaink. Ha ez az áramlat mielőbb más irányba nem tereltek, a magyar parlament idővel multhatlan oly politikai arenává válik, hol minden kigondolható qualificatio nélkül, az immunitás kényelmes fedezete alatt, a mindennapi biztos kenyér élvezete mellett, bátran lehet nemcsak az országos tekintélyek, de a törvények tisztelét is lerontani; midőn az ország legfontosabb érdekeiről van szó, a szavazás elől megszökni, általában a képviselői kötelemeket elköborolni; ellenben a választókörület kapacitására egy-egy szárnyvasut vagy állami kőut kiépítése érdekében infinite és követelölög dictiozni.

Miért ne? hisz a képviselő független, senkinek nem felelős. Kötelességei nincsenek, csak jogai. Be nem perelhető, és az egyszeri kortes szerint „még adósságot sem tartozik fizetni.”

A képviselő tehát a mostan divó fogalmak szerint a társadalom és törvény fölött áll. Állami ügy, mint társadalmi életünkre egyaránt károsan ható áramlat!

A parlamentben, hol a dolgok rendes folyama alatt az ország értelmiségének felszine gyűl össze, a képviselőre a kellemes dicsőség kívül, terhes és sok tanulmányt feltételező kötelességek várnak; a ki megválasztását elfogadta, az a képviselő legszebb jogai mellett annak terhes kötelességeit is magára vállalta; s ha jogait egyfelől fel nem adhatja, úgy kötelességei alól is magát egyoldalulag el nem vonhatja.

Amde választási törvényeinkben, a házszabályokban, vagy az országgyűlési döntvényekben a képviselő kötelességei sehol szabályozva és körülírva nem lévén, a jelzett bajok maholnap chronicussá válnak.

Míg az angol képviselőt szavazásra kényszeríthetjük, addig nálunk álszabadelvűségekből vagy népszerűség-hajszákból a képviselő egyszerűen kijelenti, hogy bizonyos kérdésnél nem fog szavazni.

A választási törvény is „tengeri kigyó” alakjában, úgy mint a házszabályok revisiójára és a képviselői napi díjak eltörlésére vonatkozó indítványok koronkint felszínre ke-

rülnek ugyan, de rendszeren csak azért, hogy egyszerűen napirendre térjenek fölöttük; pedig ha egyébként: csupán egy szelid Cloture *) meghonosítása, és a napidíjak eltörlése is, parlamentünknek nevezetes átalakulását eredményezné.

Öregbitik a bajt, nehezítik alkotmányos fejlődésünket, szellemi és anyagi felvirágzásunkat, a különböző pártok természetellenes helyzete, és felfogása; a magyar nemzet specialis opponálási viszkeztege, és a „bulla aurea”-ban gökeredző azon történelmi traditiója, hogy: pártoskodják.

Százados küzdelmek, meddő és eredménytelen harcok, komoly intésül szolgálhatnának, hogy ezen nemzeti genius(?), épp oly kevéssé érdemel kiméletet mint a nemzet azon másik szenvedélye, mely szerint általában fizetni nem szeret.

A magyar törvényhozás újabb történelme azon szomorú meggyőződésre vezet a komolyan gondolkodó hazafiakat, miszerint parlamentünk — az országos administratiót megszabó, a gondviselés-szerűleg kiszabott drága fejlődési időt, és az ország anyagi és erkölcsi erejét könnyelműleg elfecsérlő — üdvtelen helyzetben teng; melyért a nemzet előtt, első sorban és kiválólágaképviselőház marad felelős, miután a nélkülözhetlené vált reformokat indokolatlanul halogatja.

Nem elég egyedül és minduntalan csak a felsőház reformját sürgetni; a főrendeket hazafias ömlengésekben indokolatlan és fölösleges frazisokkal megtámadni, mert a főrendház még hagyományos szerkezetében sem bizonyult be károsabbnak, mint a gyakran korlátot nem ismerő alsóház.

Előbb a képviselőház, mint fontosabb tényező, igyekezzék maga magát reformálni és purificálni; miután tagjainak aránylag egy csekély hányada az, mely tudés akar is dolgozni; a többire nézve ép a gyors és józan haladás érdeke harsogtatja fülünkbe: tisztuljunk!

Parlamenti reform tehát mielőbb!

Legújabb táviratok.

Berlin, febr. 26. A „Provincial Correspondenz” a spanyol kormány új eseményeiről érkekezve, mondja: Számos jelenségek lépnek már előtérbe, melyek nagyon kétségessé teszik, hogy a spanyol köztársaság megszilárdulhatna a nélkül, hogy új heves benső harcok nélkül, az európai demokrata socialisták kísérletet ne tegyenek Spanyolország küzdelmeit saját céljaikra kizsákmányolni.

Madrid, febr. 26. A rend tovább nem lön megzavarva. A pénzügyminiszter kijelenté, hogy minden kötelezettségnek eleget teend.

Hír szerint Castelar rokonszenves táviratokat intézett Quinet, Edgar, Gamba és Garibaldihoz; a communcé számos párhívei mennek Madridba.

23-án a radikálisok és republikánusoknak gyűlése tartott. Mindegyik párt egy 20 tagu bizottságot nevezett ki, melynek kellő javaslatokat kellend tennie a válság megoldása végett. A bizottságok két hét-hét tagból álló albizottságot választottak, melyek hosszas tanácskozás után sem jutottak határozathozatalra, s 24-én este újra össze kelle ülnök. Azt hiszik, hogy valami megol-

*) Nem osztjuk t. elvarátnak nézeteit mindenben; hanem azért a szabadszólás hívei lévén, cikkük közreadjuk. Szerk.

dást fognak találni. A nemzetgyűlés nem oszlatatik fel. A hadügyminiszter nem akarja beadni lemondását.

Bern, febr. 26. A szövetségtanács elismerte a spanyol köztársaságot s annak a béke és jólét korszakát kíváná.

Róma, febr. 26. Olasz tudósítások megozafolják, hogy Görögország olasz bünösöknek Corfuban az olasz rendőrség által történt elfogatásuk miatt a nagy hatalmakhoz óvást intézett volna; Görögország közvetlenül megjegyzéseket tón Rómában, és az olasz miniszterium ez ügyet a diplomatiá bizotmányhoz utasítá, mely a felett méltányosság szerint itélni fog.

Berlin, febr. 26. A birodalmi gyűlés márczius 12 egybehivatott.

Bécs, febr. 26. Mintán az alkotmányos választmányra választási reform előterjesztése legnagyobb részét elintézte, ma Herbst egyhangulag előadóvá választott.

Trefort Ágost közoktatásügyér beszéde

(Vége)

Az elősorolt épületek terveit s költségvetéseit részben már t. barátom Pauler miniszter ur, részben pedig már én készítettem el. A szükséges pénzösszeg pedig nem a fojyó bevételekből, hanem kölcsön úttján fedezendő, a mely 30 vagy 32 év alatt törlesztetnék. Bátorodom a t. házat a tudomány és a magyar cultura érdekében most előre felkérni, hogy ezen pénzösszeget a maga helyén megszavazni méltóztassék. (Helyeslés.) Igen kívánatos volna, ha a t. képviselő urak megnőznék az egyetemi épületeket és intézeteket, a mikor alkalmuk volna meggyőződni arról, hogy a status quo mellett nem haladhatunk a tudományban; mert Törökországon kívül nincs ország Európában, a mely e tekintetben annyira elmaradott volna. (Mozgás.) Kivétel egyedül a vegytani intézet képez, hol egy jeles tanár dolgozik a szükséges apparatussal, s ahol a siker felette örvendetes, mert nem hiszem, hogy volna nálunk tudomány, a melyben az ifjak annyira előre mennének, s oly szorgalommal és szeretettel dolgoznának, mint épen a chemiában. S kétséget sem szenved, hogy ha mi a tudomány más ágai, valamint az orvosi tudomány érdekében megteszszük azt, a mit boldogult Eötvös József b. a chemia érdekében megtett, ugyanazon eredményeket fogjuk észlelni.

A költségöbbletnek egyik forrása a kolozsvári egyetem, mely novemberben nyitott meg s a kezdet nehézségeit tekintve, kielégítő sikerről működik. Tanszékei, kettő kivételével, a melyekre kielégítő tanerőt nem találtunk, — be vannak töltve; a hallgatók száma pedig a jogi karban 174 az orvosiban 51, a bölcsészetiiben 22, a mathematicai s természettudományiban 37, összesen 285. A kolozsvári egyetem összes évi szükséglete pedig 160,000 frt. Ezen investitio kamatait az ország rövid idő múlva fogja élvezni, mert e második egyetem léte a verseny törvényei szerint a magyar tudományt jelentékenyen fogja előmozdítani. (Tetszés.) De hogy ezen eredmény elő is álljon, szükséges a kolozsvári egyetemet kellőleg felszerelni, tudományos segédesszözökkel s gyűjteményekkel ellátni, és a tanárokról is jobban gondoskodni. (Helyeslés.)

Költségeinket nevelitovábbá a polytechnicum is. E többletet nem szükséges motiválnom, mert valamennyien tudjuk, hogy ha vasutainkat bel-földi igazgatókkal, mérnökökkel s tisztviselőkkel ellátni; ha a felvirágzó ipar és kereskedelmünk számára szakférfiakat nevelni s magunkat e téren a külföldtől emancipálni akarjuk: műegyetemünket oly lábra kell állítanunk, a minő az ismeretes polytechnicumok, mint a bécsi, zürichi, müncheni és stuttgarti állanak. Hiszem, hogy helyes uton vagyunk e cél felé; és hogy elérhessük: kell a polytechnicum számára illő épületet emelni, annál is inkább, mivel házber fejében ugyanis 48,500 frtot fizetünk s oly intézetet, mint a minő a polytechnicum, kibérelt házban berendezni s felszerelni nem lehet. (Helyeslés.) E költségek legalább is oly productiv investitio mint egy vasut. csatorna vagy vasgyár építése. De mivel tudni kell mértéket tartani a jóban is, meg kell jegyeznem azok

irányában, a kik egymásodik polytechnicum felállítását követelik, hogy nagy hibának tartanám, ha erőnket feldarabolnók, s mielőtt a pesti polytechnicum a külföldi ilyen mű intézetek színvonalát elérte, már egy második polytechnicum felállítását terveznők. (Helyeslés.)

A tanárképezdéknel a költségöbbletet indokolja a közepoktatás fontossága, a melynek javulásához mindenek előtt jó tanárok képezése szükséges, mert bármennyire tökéletes legyen a tanrendszer, a siker atanárok minőségétől függ. Ennek folytán itt is a költség jövőben növekedni fog, mert Kolozsvárt is az ottani egyetem mellett tanárképezdét, kell állítanunk. Üdvös haladásnak fogom tekinteni, ha a Pesten létező két külföldi tanárképezdét a gymnasiumi s a reáltanodai tanárképezdét, összeolvasztjuk (Helyeslés), mert a gymnasium s a reáltanoda feladata ugyanaz, csak hogy külön eszközökkel működnek a közös cél elérésére. Az egyik a régi nyelvek művelése, a matematika és a természetudomány által, a másik az új nyelvek és szintegy a matematika s természettudomány által készíti elő az ifjúságot a magasabb cultura és különösen az egyetemi és műegyetemi tanulásra. Nem szükséges tehát külön képezdékben tanárokat képezni. (Helyeslés.)

Meg kell említenem a szebeni jogakademiát is, a melynek szükséglete körülbelől ugyanaz, a mi volt a mult évben, hogy alkalmam legyen azon nézetemet nyilvánítani, mely szerint jogakademiákat gyökeresen kell reformálni s magasabb nívaurára kell emelni, a miről a felsőbb oktatásról be-terjesztendő törvényjavaslásban szó leant, mert ép oly üdvös dolog alapos és kiképzett juristákat nevelni az államnak, mint a milyen üdvös a zugprókátorok számát redukálni (élenk helyeslés), mi csak a jogi tanulmányok s különösen a jogakademiák átalakítása által érhető el.

A művészet, valamint az ipar emelésére igen hatályos eszköz a rajztanár-képezde s a mintarajztanoda. Ez intézet, a melynek szükséglete 15 ezer forinttal nagyobb, mint a mult évben volt, tekintve az eredményeket, aránylag igen kedvező állapotban van. Én meglátogattam az intézetet s csudálkoztam, hogy oly csekély eszközökkel oly nagy sikert képes előmutatni. Ez esetben is látni, hogy a buzgó és jó tanárok mostoha körülmények közt is eredménynyel működhetnek. Különösen a helyiségre, melyért az állam 10,600 frtot fizet, meg kell jegyeznem, hogy sötét, nedves és semmikép sem felel meg a czélnek. Czélszerűbb gazdálkodásnak tartanám az ez összegnek megfelelő tökével ezen intézet számára házat építeni.

Átmenve a közepoktatásra, itt is meg kell jegyeznem, hogy a gymnasiumok kiadásai részint új iskolák felállítására, részint a tanárok fizetésének fel-emelése által a jelen évben többre mennek, mint mentek a multban. Különösen meg kell említenem, hogy figyelemmel a nemzetiségi törvényre, Zomborban gymnasiumot állítottunk, tekintettel a szerb, Munkácsdon pedig algymnasiumot tervezünk, tekintettel a ruthen nemzetiségre. Pénzügyünk állapotát nem ignorálván, elfogadom e czimnél a pénzügyi bizottság törléseit azon reménységben, hogy nem sokára törvényt fogunk alkotni a középtanodákról, a melyek javaslata már készen van, a mikor majd idejen lesz határozni, nem szükséges-e a fővárosban, vala mint az ország külön részeiben államgymnasiumokat állítani, a melyek sajátos viszonyaink közt tökéletesebbek lehetnek, mint a most létező gymnasiumok, mert az államnak módjában van, mellőzve a felekezeti tekinteteket, nagyobb körben megválogatni a tanárokat. Az ily gymnasiumok mintául szolgálhatnak majd, s mindenesetre üdvös versenyt fognak előidézni. (Tetszés.)

Tetesem költségnevekedést tapasztalunk a reáltanodáknál, minthogy több reáltanoda fejlődésben van, s már ez évben több évi folyamattal látatik el, s két új reáltanoda: Győrött és Nagy-Váradon hozott javaslata. Ez intézetek reformja is nagyon sürős és pedig két szempontból. Először ugyanis a reálisoknál alsóbb osztályai, az ugynevezett alreáltanoda, összetévesztetik a polgári iskolával, a melynek más feladata van, s a mely természete szerint a népnevelést fejezi be s már az élet, nem pedig a felsőbb iskolák számára készíti elő. Másodszor pedig a főreáltanoda folyama oly rövid időre van szabva, hogy nem adhatják ott elő illő mértékben azon tudományokat, a melyek szük-

ségesek arra, hogy az ifjúság a polytechnicumbeli tantárgyak tanulására előkészítessék. Kívánatos volna, ha ez utóbbi reform a reáltanodák nyolcz évi cursusa már az 1874-iki budgetben kifejezést nyerne.

A népoktatás ügye egész totalitásában, a mint azt az 1863-iki XXXVI. t. cz. a kormányra biza, a tankerületi felügyelőséget beleértve, közoktatásügyi ministerium legnagyobb posztója és a költségek többlete is a mult évhez képest a posztionát a legnagyobb. Indokolását találja ez a népoktatás sokféle követelményeiben. Így a tanítóképezdékénél többlet mutatkozik, mert azok száma egygyel szaporitattni tervezetlik, s mert a növendékek száma most nagyobb, mint volt ezelőtt. Motiválja ezt azon köztudomásu dolog, mennyire hiányoznak iskoláink számára a képzett tanítók és tanítónők. Tisztelt elődöm jelentése szerint e tekintetben javulás állott be, mert minden évben az állami, valamint a felekezeti képezdéből sok tanítójelölt lép ki; mindemellett azonban a képzett tanítók számának még tetemesen növekedni kell.

De nem tartózkodom kimondani, hogy e téren nagyobb sikerü sikert nem merek várni, míg összes társadalmi és gazdasági viszonyaink nem fognak javulni. A tanítók rosszul fizettek, jövőjük mostanáig biztosítva nincsen. Igaz, hogy a közoktatási ministerium a tanítók nyugdíjazásának kérdésével foglalkozik, és én az ez ügyre vonatkozó terveket, föltéve, hogy praktikusak, szívesen elfogadom, ha máshonnan jönnek is. (Tetszés.) De még akkor is a tanítók pályája egészen vége halálatlan marad, ha csak humanistikus érzelmek nem buzdítják őket. A hiány a tanítóknál azonban nemcsak nálunk létezik, hanem Németországban is. S e bajon alig lehet segíteni, ha csak Amerika példáját nem követjük, a hol az elemi tanítással főleg nők foglalkoznak. (Hosszas élénk helyeslés.) A népnevelési szükséglet czimén a népiskolák fentartására és segélyezésére 310,000 forinttal több van előirányozva, mint a mult évben, azaz összesen 990,000 forint. Magyarazza e többletet a feladat nagysága és jelentősége, melyet nagyobb költség nélkül megoldani nem lehet. Ha a községeket új iskolák építésében és a már létezők nagyobbításában nem istápoljuk, lehetetlen a tanköteles gyermekek iskoláztatása, mert iskolaépületeink nincsenek arányban a tanköteles gyermekek számával. Tekintve pedig, hogy igen sok helység létezik, hol semmiféle iskola sincsen, s nem is léteznek a föltételek, hogy ott akár felekezeti, akár községi iskola felálltassék, ott csak directe az állam költségén, az 1863. XXXVIII. t. cz. 80 §-a értelmében, lehet iskolát állítani. Midőn a népiskola cziménél a kormány nagyobb öszszegyet nem hozott javaslatba, tekintettel volt nemcsak az ország pénzügyére, a melyet a közoktatási ministerium sem hagyhat ki a számításból, hanem tekintettel volt a tanítók hiányára is. Iskolák felállítására nagy pénzterheléssel se lehet haladni; itt csak fokoztatni lehet előmenni. E téren meg kell küzdeni sok előítélettel, sok közömbösséggel, de

hogy itt is haladás mutatkozik, látni azt azon jelenlétekből, a melyet t. elődöm készítet. Ha azonban gyorsabban akarunk haladni, mint eddig, kell, hogy a helyhatóságok a közoktatási ministerium nagyobb buzgósággal istápolják, mint tették eddig; mert a legjobb törvények, a leghelyesebb rendeletek, mit sem érnek, ha a végrehajtásnál hajótörést szenvednek. (Helyeslés.)

S ezzel elérkeztem a tanfelügyelők intézményéhez. (Mozgás. Halljuk!) Ismerem a panaszokat a tanfelügyelők ellen. Itt mindenké elött ez institutiót a személyektől külön kell választani. Én megvallom, nem tudok képzelnéni oly állapotot, a melyben a kormány a népoktatás ügyét vezethetné, vagy arra befolyást gyakorolhatna tanfelügyelők nélkül. (Helyeslés.) Tudomra mindenütt, a hol az állam a népoktatással foglalkozik, a kormányknak vannak közegei, a melyek másutt is közönségesen tanfelügyelőknek nevezetnek. Tehát nálunk sem feleslegesek a tanfelügyelők, sőt később, ha financiaiánk engedni fogja, számukat még szaporitani is kell. A mi a személyeket illeti, mondhatom, hogy tanfelügyelők közt igen jeles férfiak vannak, (Főlkialtások: De hányan?) a kik köteleességüket észszel, szakképzettségükkel, lelkiismeretesen teljesítik s egész odaadással s szép sikerrel működnek. (Mozgás. Főlkialtások: Nagyon kevesen vannak ilyenek!) Vannak köztük gyengébbek s talán hanyagabbak, de szándékom azok irányában egész szigorral fellépni, (Élénk helyeslés.) ezt egy néhány esetben már tettem is. A mi pedig az üresedésbe jött állomásokot illeti, azok betöltésénél nem fogom magamat vezetetni semmiféle protecciók s melléktekintetek által. (Élénk helyeslés.) De alkalmam van tapasztalni, hogy nemcsak a tanfelügyelők ellen, hanem általában véve a népoktatás ellen naponta érkeznek panaszok. Ismételnem kell, a mit már egyszer mondottam, ily panaszokat orvosolni, melőlőve minden más tekintettel, már saját becsületeknek is érdekében fekszik; de ezt már azért is tenem, mert nem szeretem a zaklatásokat, a melyeknek e tekintetben folyvást ki vagyok téve.

Ha e panaszok és bajok okait keressük, azok némely igen tekintélyes férfiak véleménye szerint társadalmi és gazdasági viszonyainkban rejlenek akként, hogy e bajokon törvény által nem fogunk segíthetni. Mások szerint e bajok oka a törvény hiányában keresendő és segíteni kell s lehet is azokon, a törvény néhány szakaszainak módosítása által. Ily felfogások mellett előttem áll a kérdés: kell-e az 1863-ki XXXVIII. t. czikket revideálni, vagy sem? Minthogy én felelősségem érzetében ily fontos ügyben, mint a minő a népoktatás, tisztán individualis meggyőződésem után nem járhatok el, elhatároztam, hogy e kérdést nemcsak tanulmányozni s tanulmányoztatni fogom, hanem elő fogom terjesztetni a közoktatási tanácsnak, valamint egy illetékes férfiakból álló értekezletnek, s ha beható tanulmányozás és tárgyalás után a módosítás szükségse kiderül, javaslatot fogok a t. ház elé terjesztetni, ha pedig ellenkező derülne ki, ezzel constatálnék a panaszok alaptalansága. (Helyeslés.)

dosan beretvélva van, látta, hamar feledai nem fogja.

Jobbra tőle a fal mellett kényelmes kerevet van, mely alól török szőnyeg nyulik ki, s mely föltint szintén szőnyeg van a falra feszítve s itt csüngenek Telekinek magával hordani szokott legszükségesebb, de értékes és izletes fegyvernemei és lovagló szerszámai.

Előtte irományok vannak fölhalmozva. — Hm!.. hm!.. szól magában, a mint egy nagy peccés levelet végig olvasott közbenjárónak ajálja magát... Ő felsége kegyelmesebb intentiót kieszakölhetni reméli!.. mézes szavak... ürességerek!.. ismerjük Rottal lobornokot, a locei vérbírószék elnökét, s ez idő szerint a szerencsétlen Magyarország Albaherczegét!..

A levelet összehajlja s az apertát és datumat hátrahatózván, a jobb keze fölti csomagba helyezi, elővessz más levelet, feltőri és figyelemmel olvassa. Végre arca elsetétül, s kedvetlenség, csaknem bosszuság kinyomatával szól:

— A török ujjában sürgeti a Jenő környékén levő 49 fal kiadását... ez a becsületes Balolászóló már csaknem elintézte az ügyet s imé a Kájmakám értesülvén Ali basának Bánfi-Hunyad környékén szenvedett veresége föltől, a nagyvezért ismét ellenünk ingerlő... de hát oka-e az ország annak, ha magyar főurnak török főurnal privát öszszekoazanása van, ha öszszemérik fegyveriket, s történetesen a török a rövidebbet huzza... kis szünet után folytatja... még is Bánffy Dénes uram gondolatlanul cselekszik!.. szüntelen ingerli a váradi basát s a végbelieket... s eszélytelen szenvedélyével a hazát, a közügyet döntheti veszélybe!..

Félre teszi... s feltőrvén egy harmadik levelet belepillant, s ajkai félhaltan hallatják „Ghika moldovai hősödár. A fejedelem legyen készen, mert a török Erdélyre hozza hadait s azokkal Zolyomit!..

Ördög és pokol!.. kiáll fel Telekyhevílten s lecsapván a levelet, föláll — csak ez volna még hátra!.. de nem vagyunk még odáig jó török uraim!.. A vasvári béke Erdély függetlenségét biztosítja, akár melyik fél szegje meg a békepontokat,

A magyar határőrvidék iskolai szükségletét senki sem fogja sokalni, s mindenki egyet fog velen érteni abban, hogy itt a közoktatásügyet erőlyesen elő kell mozdítani. (Helyeslés.)

A kiseddóvás számára 25,000 forint van előirányozva; ez ügynek, melynek a sociális téren sok meleg barátja van, mikénti előmozdításával a közoktatási ministerium szintén foglalkozkodik.

A felső nép- és polgári iskolák segélyezésére 106,000 forint van a költségvetésbe fölvéve. Van az országban 220 község, a hol a törvény az ilyen iskolák felállítását követeli, létezik pedig ilyen iskola 75. A kormány ez ügyet nemcsak megindította, hanem folytonosan fejleszt és sürgeti. Hogy a haladás nem nagyobb, ezt nem a kormány akarat hiányának, hanem a pénz- és tanítóhiányának kell tulajdonítani, s mert oly törvény végrehajtására, mint a minő a közoktatási törvény, idő kell, ezt nem pótolhatja semmiféle erőlyesség. Tekintünk csak a francia és német népoktatás történetére. Biztosíthatom azonban a t. házat, hogy a kormány a népoktatás dolgában mindent el fog követelni a létező tanítók s a rendelkezésünkre álló pénzösszegek arányában. (Helyeslés.)

A közmívelődési czélokra előirányozott öszszeg nem tér el jelentékenyen attól, a mit a t. ház a mult évben e czélok megszavazott. Sértés volna a t. házra nézve, ha én e czélok fontosságáról itten beszélni akarnék. E téren sok a tenni való; de itt is szemmel kell tartani az ország pénzügyét és sokat a jövőre bízni.

E talán hosszúra is terjedt előadásom után (Élénk fölkialtások! Halljuk! Halljuk!) nem marad egyéb hátra, mint a t. házat felkérni, méltóztassék a pénzügyi bizottság jelentését a részletes vita alapjául elfogadni. De hozzá kell még adnom, hogy bármiként viselem az ország culturális ügyeit szívesen, a jövő évi budgetet nem fogom magasabbra állítani, mint a folyó évit. Ha azonban komolyan akarunk haladni 1875-ben nagyobb áldozatokat kell hoznunk. Különösen az egyetemi s más építkezések a közlebbi 8—10 évben legalább 10 millió forintot fognak igényelni, mi természetesen nem a folyó bevételekből, hanem kölcsön útján lesz előállítandó.

Befejezésül azon megjegyzést közakázatom, hogy bármennyit fog az ország a közoktatásra költeni, e költség nem fogja az ország pénzügyét derangirozni; ellenkezőleg ez fogja pénzügyünket emelni, s ezen szellemi investitio kamatai fogják legbiztosabban helyreállítani az ország pénzügyeit. (Élénk tetszés.)

Előadásom főczélja volt: nem kifejtetni, hanem jelezni közoktatási ügyünk haladásának feltételeit; nem tudom, képes voltam-e magamat megértetni; mindenesetre kérem: ne méltóztassék intentiómat félreértetni. (Hosszasan tartó élénk tetszésnyilvánítások.)

a másik fél részéről kész a hadüzenet, most pedig sem török, sem német nem akar még háborút... most még a csipkedés, az ingerkedés, a foglalgatás, az alattomos ellenségeskedés időszaka van... ez a becsületes Ghika visionarius... indított ő még alaptalan híreket!.. kissé nyugodtabban ismét helyet foglal elmélkedését folytatja, azonban beszélek a fejedelemmel... feltárom komolyan a helyzet fontosságát és veszélyességét s ő nagysága boosáson nyugalomba engem... vagy egyszer mindenkorra határt fog jelölni Bánffy Dénes uram rakonzátlanokadásainak!..

A negyedik levél egészen más érzelmekre hangolja kebelét. Most nem az államférfi bosszankodása, hanem a hazafinak honfi bánata, fájdalom áraszlja el kebelét és lesz leolvasható arcáról. Ezen levélben magyarországi rokon barátja értesíti, hogy Murányvára esellet, hogy Wesselényi özevgyénél Szécsi Máriánál egy horidoban elrejtve nagymennyiségű öszzevesküvés okmányok fedeztetek föl, hogy ezen irományok alapján Nádasdi is bele keveredvén, szeptember 3-ának éjjelén német katonaság által meglepetett és elhurcoltatott.

— Szegény... szegény hazám!.. — sohajt föl Teleki — így hullanak el rendre nagyjaid és legjobbjaid!.. meddig fogja e halvgzet dulni és pusztítani virányaidat, zaklatni és földönfutókká tenni édes gyermekeidet?... minő sorsa, mi jövője leend ilyen körülmények közt a jog és igazság ügyének?... ki lesz jövőre központja, vezére a hazafi törekvéseknek?..

Teleki bánatos melancholiájába egészen elmerülnek látszik. Azon eszme foglalkodtatja, hogy ki leend jövőre az elégyületlenek vezére?... körülményeket, egyéneket mérlegel, vizsgálódik, bírál és fontolgat s végül sem talál más megoldást, mint hogy a létező viszonyok és körülmények közt e szerepre saját magának kell vállalkoznia.

— Igen!.. — gondolja magában — változtatok helyzetemen... közelebb kell vonulnom a szüntérhez, de a nélkül, hogy föláldozzam jelen állásomra, hisz e szép, e szabad kis hazza bölcsője fog lenni a testvér nagyobb hon szabadsága fölvirulásának... néhány percznyi fontolgatás után

A francia nemzetgyűlésből.

Brogliere herceg pénteken terjesztette a francia nemzetgyűlés elé a harminczas bizottság működéséről szóló jelentést. A munkálat igen nagy terjedelmű s a rövid bevezetésén kívül két főrészből áll; az egyik a közhatalmak egymáshoz való viszonyával és a ministeri felelősség kérdésével foglalkozik, a másik a második kamra, a választó törvény, s a közhatalmak szervezetének s átruházásának ügyét tárgyalja.

A bevezetés elmondja, hogy a bizottság feladatait akként fogta fel, hogy nemcsak a létező közhatalmak javítására, hanem ha szükségesnek tartja, új intézmények alkotásának indítványozására is föl van hatalmazva. Csak hogy formaszert alkotmány-bizottságnak még sem tekintette magát, mely Franciaországnak végleges államformát adni s a kamrát souverain jogának gyakorlására felszólítani hivatala lenne. Ily mandatumot a bizottság nem kapott s nem is igényelt.

A jelentés első része ama gyakori viszályokra emlékeztet, melyek a kamra és végrehajtó hatalom feje közt a mult két évben felmerültek. Azután így folytatja:

„A köztársaság elnöke a szerencsétlen Franciaországot Európa szemei előtt sokkal méltóságosabban képviseli, sem hogy nyugtalanság nélkül hallhatnók őt arról beszélni, hogy a megbízást, melyet neki adtunk, cserben akarja hagyni; de a nemzetgyűlésnek is megvan a maga megbízása, Franciaországtól kapta s szintén nem hagyhatja cserben. Önökre kinos az, hogy igen gyakran kell választanunk a köztől, hogy azon férfiat, kit az állam élére állítottunk, ottan maradni látni óhajtanánk, a kormányról lelépni hagyjuk, vagy pedig legszilárdabb meggyőződésünk az államfő személyes nézetét előtt meghajoljanak. Hogy az ilyen helyzet bonyodalmaif felfogjuk, elég ama sok fölizgató jelenetre emlékeztetni, melynek szemtanúi voltunk; egy ember sincs köztünk, bármely párt-hoz tartozzék, ki legalább egyszer azon kemény próbát ki nem állotta, hogy szavazatával vagy megígassa a különben is kérdéses nyugalmat, melynek Franciaország örvend, vagy hallgatásával megerősítsen oly elhatározásokat, melyek meggyőződésével ellenkeznek. Minden tagtársunk emlékeztetőre hivatkozunk.

„Mentsen isten, hogy a köztársaság elnökének szemére vessük meggyőződése élnökségét, mely nála a köteleesség érzetéből támad, de kell, hogy ő a mi érzelmeink bensőségét is elismerje s nem veheti rosz néven, ha azt mondjuk neki, hogy a nyomás, melyet képessége, jelleme és a közhatalmakra való tekintet gyakorolnak, tulságosan nehezedik ránk s tanácskoszainak szabadságát teszi kérdésessé. A bajt még elviselhetlenebbé teszi az, hogy ezen válságok nem mindig komoly és mély nézeteltérésekben lelik eredetüket.

„Néha valamely zavaros vita, késő órában roszul föltett kérdés, roszul szövegezett indítvány következtében. szóval a parlamenti élet azon ezereféle incidensei folytán történt, hogy Franciaország

folytatja — igen... a kövéri főkapitányság betöltendő!.. itt van a jelentés, a fejedelemmel, e véghely iránt gyorsan intézkedni kell!..

Alig hogy eszméit eképen rendezte, nylik az ajtó s belép Petróczy István, negyven éves, nagy szakállu, pödrott bajuszú daliás alak, fia Istók és sógora Tököly Imre kíséretében, kik közül első atyjára hasonló barnapiros, nyers modoru, második eszményi külsőjű, szőke, halovány, mindkettő tizennyolcz vagy tizenkilenc éves, szakálatlan, üde, fiatal ember.

Teleki megpillantván az érkezetteket, tárt karokkal siet elbük s a szokásos hozta Isten és fogadj Isten után Petróczy szól:

— Istók fiamat ismeri kegyelmed... ez a másik fiatal ember sógorom, Tököly Imrus atya az ostrom alatt meghalt. Ő pedig nőruhában szökött meg a kutya németek elől. Lengyelországba menekült s onnan több heti bujdosás után érkezett Szilágycsébe. Az anyai uradalmaknak most jó hasznát veszi... Nem szorul az erdélyiek kegyelem kenyérére.

— Nem kegyelem kenyér... kövesse meg magát kegyelmed, szól Teleki komolyan, a legszentebb honfi köteleességet teljesítjük, ha sorsüldözött magyarhoni rokonainkat befogadjuk... Hozta isten kedves öcsém uram!.. folytatja Tökölyhez fordulván s odanyújtott jobbával őtet a kerevethöz vezet.

— Kegyelmed nagyon szívére látszik venni a dolgot!.. jegyzi meg Petróczy hetykén... —

— Lehet-e másként?... ha egyszersmind Tököly István haláláról is értesül az ember!..

— Igaz... ama ostrom napjai melegek valának!.. de hát ha még velünk lett volna kegyelmed Tokajnál... ha látta volna a nyüstyit!.. ugysegűlyen a hátam borsódzott bele, a német hunczutabb a töröknél... de hagyjuk ezt!.. Igaz-e hogy Nádasdi is elfogták?..

(Folyt. köv.)

13) Övé volt Csucs, Krakó, Szilágycsé és V. — Huuyadi uradalom fele.

TÁRCZA.

„BÁNFFY DÉNES“

(korrajz két kötetben).

Irta

Komáromy Ferencz.

Első kötet.

VII.

A fejedelem és ministere.

A fejedelem lakosztálya a Maros fölti oldait foglalja el. Ablakaiból gyönyörű kilátás van, melyet ő nagysága el sem mulaszt élvezni, órahosszan szemlélvén az átjáró kompot, a lanyhán haladó tutajokat, a tulsó parton levő csűrös kertjét s a mezősegi hegyeket. — Ő nagysága most is lakosztályában van, Dio Cassiust vagy kedvencz bibliáját olvasgatja, vagy hollandi óráit huzogtatja, vagy talán tudós Passai János urammal a nagy-enyedi professoral értekezik az ó-korbéli numizmatika föltől, akár mint van a dolog, hagyjuk őt ezuttal kedvencz foglalkozásai közt, hisz ha a tanácsurak vadásznak, a fejedelem is szentelhet pár órát magán multságainak. Keressük fel Teleki Mihály uramat, kinek magán multságokból mindig a leg-rövidebb rész jut s kinek soha sincs „suspecta horája“

Tágas, de egyszerűen butorzott bástyaszoba az, melyben őt találjuk, fiókokkal és polczokkal halmozott nagy író asztal előtt álló zöld bőrrel bevont és sárga fejű szegekkel pitykézett karszékekben ül. — Öltözete egyszerű fekete dolmány, csak nyakravalója szegélyén fémlék arany paszománt. Arca halovány, magas homloka redőkkel terhelt. Tengervízszin fénytelen szemében, kifejezésdus, de hideg vonásain, vékony ajkainak szabályszerű mozgásában, szóval egész komoly alakján inkább a számító ész és megfontolás működése, mint szenvedély van kifejezve. Ki e jelzett vonásokat, a hátrafésült szőke gyérhajzat, a hajlott orrat, lecsüngő vékony bajuszt, a hegyes állat, mely mindig gon-

a területén fegyverben álló idegennel szemben egy szép reggelen azt hallotta hogy nincs többé kormány. — E helyzetnek természetes gyógyeszköze a miniszteri felsősség.

A jelentés azután a felelősség előnyeit a monarchiában emeli ki igen részletesen. Köztársaságban a felelősséget bajosabb ugyan elfogadni, mert itt maga az állam is felelős s ez okból a kormányra közvetlen befolyással is kell bírnia. Ez az oka annak, hogy a köztársaság már két ízben (egy hang: háromszor) a diktatúrara vezetett.

A nehézség most annál nagyobb, mert a köztársaság elnöke szintén tagja a nemzetgyűlésnek s ismételve kijelentette, hogy képviselői mandátumát drágábbnak tartja, mint azt, melyet a kamarától kapott. A jelentés azután megmagyarázza azon módozatot, melyet e baj elhárítására a bizottság által kidolgozott törvényjavaslat ajánl. Elvileg a köztársaság elnöke csak írásban érintkezzék a nemzetgyűléssel; kivételes esetekben, midőn személyes kihallgatást követel, ezt előbb írásban kell bejelentenie s a beszéd végével rögtön távoznia kell. Ez a rendszer kétség kívül kissé bonyolult, de szándékkal tették ilyenné. Franciaország azért továbbra is hallani fogja ama féltelmes előadásokat, melyeket Thiers tartani szokott; a megszorításokért pedig kárpótolhatja őt a suspensiv vétő, melyet kap. A külügyi politikára nézve mérvadó volt az, hogy az elnök alkudozik Franciaország kiváltásáért; e tulajdonság különös jogokat ad neki, míg az utolsó porosz katona el nem hagyta az országot.

A jelentés második része a második kamaráról, a választó törvényről s a közhatalmak szervezetéről szól, melyekre nézve a bizottság a törvényjavaslatok kidolgozásának jogát a kormányra ruházta. A francia parlamentek nem szoktak csupán általános elveket törvénybe foglalni, hanem az elvek részletes alkalmazásáról is gondoskodnak, de a jelen viszonyok közt maga azon elvi kijelentés, hogy második kamra alkotandó, igen előnyös hatást teend a közvéleményre. Már azon óhaj nyilvánításával is — mondja a jelentés — hogy oly államintézmény alkotandó, mely a világ minden országában arra hivatott, hogy a conservatív érdekeknek biztosítékul szolgáljon, bizonyítani fogják önk, mily sürgősnek tekintik annak szükségét, hogy a fenyegetett társadalomnak a vakmerő újítók rohama árja ellen mindenütt védőket keressenek. Mily helyt a második kamra szükségére elismertett, új választótörvény alkotásának szükségét is el kell ismerni. A jelentés kiemeli, hogy a kormány és a bizottság egyaránt meg van győződve arról, hogy az általános szavazati jog elve fenntartandó, de annak gyakorlását a valamely helyen való egy évnél hosszabb idejű állandó lakástól kell függővé tenni. A jelentés következőleg végződik:

Egyetértésükbe — uraim! — helyezi reményét Franciaország. Ezen minden oldalról jövő áldozatokkal és erőfeszítéssel összeharagított egyetértés nemsokára el fogja távolítani az idegen invasio utolsó nyomait. Conservatív érdekei védelmére irányuló ugyanilyen összhangzatnak akarja Franciaország köszönni azon jótéteményt, hogy az anarchiának nem kevésbé iszonyu istenorától megóva marad. A tvjavaslatnak, melyet a bizottság ezennel előterjeszt, nics más célja, mint az összhangzatot megkönnyíteni s remélni akarjuk, hogy a szavazatok, mely felette dönteni fog, nem lesz más jellemvonása.

A jelentést a ház többsége egészben véve, kedvezően fogadta.

A Királyföld rendezéséről

szóló törvényjavaslat, a mint az a belügyminiszter által a minisztertanácsnak előterjesztetett, így hangzik:

(Vége.)

II. Fejezet. A szász nemzeti egyetem szervezetéről és hatásköréről.

11. §. A szász nemzeti egyetem áll harminczhárom tagból, kiket a királyföldi törvényhatóságok és az azokba bekebelezett királyi városok bizottságai egy évre a következő arány szerint választanak.

Jelesen: ugy Szebenszék, mint Brassó megye küld egyenként hármat; a többi királyföldi törvényhatóságok mindegyike kettőt; Brassó és Szeben királyi városok mindegyike kettőt; Beszterce, Medgyes, Segesvár, Szászsebes és Szászváros városok mindegyike egyet.

Ha ezen törvény 10. §-a értelmében több királyföldi törvényhatóság egyesülne: az egyesülés folytán keletkezett törvényhatóság annyi tagot választ, a hány tag a fentebbiek szerint az egyesült törvényhatóságokra esett.

12. §. A szász nemzeti egyetem elnöke a szász ispán.

Alelnököt az egyetem öntagjaiból választ.

13. §. A szász nemzeti egyetem évenként egy rendes gyűlést tart, melyet a szász ispán hív egybe, ki hat törvényhatóság kiváratára az egyetemet rendkívüli gyűlésre összehívni köteles.

14. §. A nemzeti egyetem hatáskörébe tartoznak:

a) az ügyrend megállapítása;

b) a királyföld törvényhatóságait illető, s eddig is a nemzeti egyetem által kezelt vagyon igazgatása, és az a feletti rendelkezés;

c) az ezen vagyont terhelő kölcsönvételek;

d) törzsvagyon szerzése és elidegenítése;

e) a költségvetés évenkénti megállapítása, és a zárszámadás megvizsgálása;

f) az egyetem tisztviselői számának és szervezetének, valamint az elnök és a tisztviselők fizetésének megállapítása;

g) az egyetem tisztviselőinek választása, ellenőrzése, felelőssége alóli felmentése, a hivatalból való felfüggetése, s a fizeti vizsgálat elrendelése;

h) a felügyelet és igazgatása alatt álló pénztáraknak ellenőrzése;

i) a kezelése alatti vagyonból tett alapítványokra való felügyelet.

15. §. Csak a belügyminiszter jóváhagyása után hajthatók végre oly határozatok, mely

a) a vagyon feletti rendelkezésre;

b) a költségvetés megállapítására;

c) ingatlan vagyon elidegenítésére;

d) kölcsönvételekre;

e) a helybenhagyott költségvetésben elő nem forduló terhes szerződések kötése vagy felbontására;

f) új hivatalok rendszeresítésére vagy a fenálló megszűntetésére vonatkozik.

Ha a belügyminiszter a felterjesztéstől számitandó negyven nap alatt egyáltalán nem nyilatkozik, a felterjesztett határozatok helybenhagyottaknak tekintetnek és végrehajthatók.

16. §. A Királyföld összes törvényhatóságainak tulajdonát képező vagyon kezelése és hováfordítása iránt a szász nemzeti egyetem összes tagjai, azon vagyonnak kezelése és hováfordítása iránt pedig, mely csak bizonyos törvényhatóságok tulajdona, a szász nemzeti egyetemnek csak azon tagjai rendelkezhetnek, kik a tulajdonos törvényhatóságok által választottak.

17. §. Az egyetem jegyzőkönyveinek hiteles másolatai a belügyminiszterhez az ülésszak bevégezésétől számított harmincz nap alatt, egyes jegyzőkönyvek pedig egyik vagy másik minister kiváratára azonnal felterjesztendők.

18. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminiszter bizatik meg.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, február 28-én.

Figyelmeztetés. T. polgártársainkkal sietünk tudatni, hogy lapunk november 1-e óta legjutányosabb árban vesz fel bármily alakban hirdetések; s ha kiváratik, a fogalmazásról is gondoskodik a „Kolozsvári Közlöny“ kiadó-hivatala.

Király ő felsége folyó évi febr. 14-én kelt legmagasb elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy a kincstári alaptól megvásárolt Benigni-féle könyvtárnak a kolozsvári kath. lyceumban elhelyezett s mint kincstári tulajdonába menjen át és ezen intézet könyvtárába beosztassék. Ezen Benigni-féle könyvtár ő felsége legmagasb rendeletére 1855 július 11-én az államkincstár költségén vásároltatott meg. Állott összesen 399 munkából s 9743 kötetből, melyek egy része a szeben jogakademiának, egy része a szeben államgymnasiumnak adatott át, s harmadik része a kath. lyceumban helyeztetett el a kincstár által készített szekrényekben. — Most ezen könyvtár az egyetem tulajdonába menvén át, a külön kezelés is megszűnik.

Közgyűlés A kolozsvári „Takarék-pénztár“ egyetemi közgyűlése tegnap d. u. folyt le a tanácsház nagy termében. A gyűlés elnökévé Korbuly Gergely ajánlatára G. Eszterházy Kálmán ömlga választott meg, ki rövid szavakban köszönetét fejezte ki s a gyűlést megnyitotta. Korbuly Gergely az igazgató választmány jelentését olvassa, melyben, midőn az üzlet gyarapodását kimutatja, egyuttal jelzi az évi forgalmat is. Az egyetemen jelenleg 227 részvényese van összesen 1000 db. részvénynyel. A kilépő 8 választmányi tag helyébe mások megválasztása a gyűlés végére halasztatott. Dr. Groisz Gusztáv titkár, jelentést olvas fel az igazgató választmány intézkedéseiről, a közgyűlés helyeslésével találkozik; ebből kiemeljük, hogy az egyetemen n. Dr. Szabó József-féle házat az örökösöktől 69,000 frton megvette. Ezután az 1872-ik zárszám. és mérleg előleges megvizsgálására mult ülésen választott bizjelentése, és az 1872 évi leltározásra kiküldötték jelentése kerülnek szőnyegre; mindkettő helyesnek és rendesnek nyilvánítja azokat. Elnök a közgyűlés jóváhagyása mellett köszönetet mond a bizottságnak pontos eljárásáért. Most az igazgatóválasztmány jelentésének tárgyalása s annak nyo-

mán az osztalék megállapítása vétetik elő. Azon elnyős állás, hogy az egyetemi eddigi 5% kamata helyett 1873. évből 6% kamatot indítványoz fizetni, csak tetszéssel találkozott, s hogy a mult évi 7500 frt tiszta üzleti nyeresémből nemes czélokra szép összeg fordítása mellett, minden egyes 50 frt után 2 frt 50 kr kamat és 7 frt 50 kr nyeresémet adatik a mult évről, örömmel elfogadtatott. A választmányi kilépő tagok megválasztásának vezetésére elnök, Sárkány F. O las z K és Ferencz József urakat kéri fel, kik 49 szavazati jogosulttól beszédik a votumokat, mire az eredményt következőleg hirdették ki: legtöbb szavazatot nyertek: Akoncz János, Bogdán István, Kovácsi Antal, Wagner Frigyes, Kállay Lajos, Tamási János, Tauffer Ferencz és Ferencz József urak; ezek után legtöbb szavazatot nyertek: dr. Szóts Emil, Gajzágó István és Vikol István urak. Elnök erre az 1873-ik évi zárszámadás és mérleg előleges megvizsgálására a közgyűlés jóváhagyása mellett: Bokros Adám, Velits Lajos és Vizi Endre urakat szólítja fel; a leltározásra pedig: Sárkány Ferencz, ifj. Tauffer József és Bannel János urakat; a készitendő mostani ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére pedig: Sárkány Ferencz, dr. Szóts Emil és Tóth Zsigmond urakat. — Nem levén több tárgy, a gyűlés 5 óra-kor végét érte. (A.)

Rudolf koronaherceg mint író. Ő fensége Tirolban tett alpesi kirándulását önmaga leirta s mint mondják, ritka szép styl és írói tehetség ömlik el iratán, melyet ő fensége az „osztrák havasi egyetemen“ nek ajándékozott, hogy ennek közleményei közt lásson napvilágot.

A közös miniszterek tanácsán, mely tegnap gr. Andrássy elnöke alatt a két állampénzügyminiszternek és hg Auersperg min. elnök jelenlétében tartott (Szlavyt betegség tartá vissza), a közös kormány 1874. évi budgetje alapítottat meg; a közös kormány a minisztertanácsban történt megállapodáshoz képest nem fog oly követelésekkel a delegatiók elé járulni, melyek a legtöbb megszavazott belügyminiszteri budgetet meghaladná.

A képviselőház febr. 26-ki ülésében a vallás és közoktatási budget általános tárgyalása végéhez közeledett. A szakértők majd mindannyian elmondák nézeteiket. Legelőször P. Szathmáry Károly szól, egy népnevelési bank felállításának eszméjét penditvén meg az oktatásügy emelése czéljából; utána Pulszky Ágost szólott, N. K. Sándor a szebonyházi ügyet szellőztette, míg Zichy Antal és Vécsey Tamás főleg a tanfelügyelői intézményt és az oktatásügyet tárgyalták. A mai ülésben szolt Somsich Pál is, és pedig oly beszédet mondott, (közölni fogjuk) mely nagy tetszéssel fogadtatott.

Ajándék Gizella főhercegnő számára. Gizella főhercegnő menyegzője alkalmára nem a legutolsó, ha nem is legérdekesebb ajándék lesz ama pár szószobrocska és sóalakzat, melyet Máramarosból küldenek fel a fiatal főhercegnő számára. A sófaragó mesterek már jó darab ideje szorgalmasan dolgoznak a becses munkákon, melyek az „ehető drága köböl“ készitvők. Egy kis osillár, táloza, feszület szobrocskák, a hit, remény és szeretet sából farazott jelképe lesz az egész ajándék. Mint már említettük e só figurák közül a bécsi világiállításra is küldenek fel egynehányat, melyek bizonyára méltó elismerésben fognak részesülni.

A vallás és közoktatási miniszter intézkedése folytán a kolozsvári magyar királyi tudomány-egyetemen a középtanodai tanárképezde és ugyancsak a középtanodai tanárvizsgálati bizottság a jövő tanfélev kezdelen működését megkezdendi.

Ismét hármas császár-találkozás. F. é. ápr. 29-én Ferencz József ő felsége és Vilmos császár egyidejűleg látogatnák meg az orosz czárt, ki ama napon születésnapját ünneplendi. Szentpétervártól ez időre nagyszerű ünnepélyek tervezetnek.

Szegeden kereskedelmi szakiskola felállítását iránt tett indítványt Vész Albert főrealnádai igazgató. A tanügyi bizottság helyesléssel fogadta ez indítványt, s a közgyűlés elé fogja terjeszteni.

Tábor Vörösváron. A Vörösváron és környékén évenként tartatni szokott tábor az idén is majus elején fogja kezdetét venni és aug. végeig fog tartani. A fővárosi ezredek fölválva 4 hetet fogják őt tölteni. (Mennyi kárt fognak tenni ama termékeny vidéken?)

Az egyesült erdélyi takarékpénztár részvényeire az aláírások, a mint értesültünk, martius 6. 7. és 8. napjaira tüzetek ki. A 10.000 darabból az alapítók csak 7500 darabot bocsátanak aláírásra, a melynek feltételeit lapunk közelebbi száma fogja hozni. Nem kételkedünk, hogy a részvét e minden tekintetben hasznos intézet papirai iránt nagy lesz.

Nagybecsü felfedezés. Ovári Lipót hazánkfia hazai történelmünkre vonatkozó nagybecsü felfedezést tett a nápolyi levéltárakban Sikerült ugyanis legutóbb felfedezni Rorario Nuntiusnak chiffrékben írt összes eredeti követi jelentéseit Zápolya János udvarából; melyekben hazai tör-

ténelmünkben sok, eddig ismeretlen adata van egybefoglalva.

Jótekonny czélokra a kolozsvári „Takarék pénztár-egylet“ mult évi jövedelméből a következő adakozásokat tette: a kolozsvári tűzoltóegyletnek 200 frt, a kolozsmonostori tűzoltóegyletnek 50 frt; a zene-conservatoriumnak 154 frt; a jótékony nő-egyletnek 50 frt; a sétatér szépitésére 50 frt; a városi szegényeknek 50 frt; a folyó évi jövedelemből pedig a vidéki magyar színesz nyugdíj-alap javára 20 frtot. — Elismerésre méltó áldozatkészség, bár mindegyik pénzintézet hasonlóan tenne.

Bergheer színházát folytonosan szép számu közönséglátogatja naponkint, s teljesen megelégedve távozik onnét; mutatványai valóban meglepők és válogatottak.

Színházunkban ma kerül színre Hugó Károly „Kalmár és báró“ című darabja, Egressy Gábor fordítása után. A jó előadásról kezeséget nyujt az, hogy mind a három főszerep első rendű tagok kezében van letéve.

Nyilvános köszönet! Hálás szívvel köszönetemet nyilvánítom Dr. Bojtha József urnak azon nemes buzgalmaért, melylyel igen veszélyes mellhártya lobból meggyógyított. Krasznai.

A „Kol. Közlöny“ eredeti távsürgönye.

Feladatott Pesten febr. 28-án d. e. 10 óra 30 p.

Érk. Kolozsvárra febr. 28-án 12 ó. d. u. 10 p.

A tegnapi ülés végén midőn a képviselők legnagyobb része már eltávozott elfogadtatott Irányi határozati javaslat, melyszerint: a kormány utasittatik a vallásszabadságról és a polgári házasság behozataláról törvényjavaslatot előterjeszteni.

Nemzeti színház.

Csütörtökön, febr. 27-én „A banditák“ operette 3 felv. Irta: Mailhak és Halevy, zenéjét szerző Offenbach, fordította Toldy. Ezen operette, ugy zenéjét, mint szövegét tekintve, egyike a legjobboknak, s sok mulatságos részlettel bír. Szilágyiné mint Fiorella, volt az est hősnője; ki éneke, játéka, valamint izléses és fényes toilettejével általános tetszést aratott. Dékány Róza (Fragoletto) a darab elején kellő hanggal rendelkezett ugyan; de később mindinkább belefáradt. Szilágyinak Antonio szerepe, mint mindig, ugy ez alkalommal is kitűnően sikerült. Zajongi Halmi, Marcell, Némethi Giza, Kendi, Parragh és Derzsi Irma szerepeiket jól betölték. Közönség csekély számmal.

Arjegyzék. február. hó 27-én tartott hetivásárról (alsó a. mő középár.) Tisztabuza 7 ft. 56 kr. Eleybuza 5 ft. 22 kr. Rózs 4 ft. 38 kr. Arpa 2 ft. 70 kr. Zab 1 ft. 40 kr. Törökbuza 3 ft. 62 kr. Pityóka 2 ft. 60 kr. Marhahus fontja 23. Kolozsvárt, február hó 27-án 1873.

Biasini gyorskocsi menetrendje szaporítása

1872. december 15-1ől.

Kolozsvár és Felvincz között naponta három gyorskocsi közlekedik, még pedig oly berendezéssel, hogy Kolozsvár, M.-Vásárhely és Maros-Vásárhely Kolozsvár között utazók Felvinczen soha se időznek, hanem mind a két irányban rögtön tovább utaznak. Indul Kolozsvárról Felvinczre reggeli 3 és 7 órakor (a hét órás indulás m.-vásárhelyi egyenes összekötés) és délután 4 órakor.

Felvinczről Kolozsvárra reggeli 5, délutáni 4 és éjjeli 1 órakor (ezen 1 óras indulás Kolozsvárra az egyenes összekötés Marosvásárhelyről).

Egy hely ára 1-ső, közbelső coupe Kolozsvárról Felvinczre vagy vissza 4 frt — hátulsó coupe, imperial 3 ft 50 kr.

Tordáról Kolozsvárra indul naponta háromszor reggeli 3, 7 és délutáni 6 órakor 1 hely ára 2 frt.

Kolozsvárról, Szamosujvár és Déésre naponta kétszer, reggeli 8 órakor és délután 3 órakor. Déésről Szamosujvár és Kolozsvárra naponta kétszer reggeli 7 és délutáni 1 órakor. Leszállított áron, Kolozsvárról 1 személy első, közbelső coupéba Szamosujvárig vagy vissza 2 ft 30 kr., hátulsó coupe és imperial 1 ft 70 kr. Kolozsvárról Déésig vagy vissza első, közbelső coupe 3 frt, hátulsó coupe és imperial 2 ft 50 kr.

Minden utas 30 font szabadpodgyaszt vihet magával.

Kibédi Biasini Domokos.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

301 számában, melléklet 5 oldal, 1872 november 1-jén következő figyelemre méltó ezikkel hoz:

WILHELM FERENCZ,
vértisztító-theája.

Sok hang fekszik előttünk ezen ismeretes gyógyszer felől, s az olvasók tájékozása végett közlünk itt azok közül néhányat: dr. Rust nyilvános gyűlésen mondá e szerről: A Wilhelm-féle vértisztító thea megérdemli a népszerű nevet, mert évenként ezer meg ezer példát nyújt szerencsés hatásáról csúszos és köszvényes bajoknál, oly szer, a melyhez gazdag és szegény folyamodik s tőle segílyt vár; egy szer, a melyet a legtekintélyesebb orvosok meggyőződésből ajánlanak. Dr. Röder így ír a „Medicinische Wochenschrift”-ben: A Wilhelm-féle vértisztító-thea egy gyógytani törvények szerint különösen sikerült vegyítése oly növény-anyagoknak, a melyek különös befolyást gyakorolnak a bőr nedves részeire, a melyekben a bőr ruganyossága s atmoszférája közti létező zavar következtében fájdalom nyilvánul s néha elviselhetlenné válik. Udvari tanácsos és tanár Oppolzer azt mondja egy csúszos beteg ágyánál: Wilhelm vértisztító-theája közelebb figyelmet érdemel, mert sok beteg a kinek használatát megengedtem, hatását nagyon dicsérette.

674 1—3

Hamisítástól és csalódástól óvás.

A megvetelnél figyeljen a t. cz. közönség törvényes védbélyegre és czégre, a mely minden pakét külső oldalán látható, hogy hamisítvány által meg ne csalattassék.

A valódi Wilhelm-féle csúsz- és köszvény ellenes vértisztító-thea csak Wilhelm első nemzetközi csúsz- és köszvény ellenes vértisztító-theája gyárából Neunkirchenben, Bécs mellett, vagy a lapokban kijelölt raktárakból kapható.

Egy 8 adagra osztott pakét, orvosi utasítás szerint készítve, használati utasítással (öbbitéle nyelven 1 frt. csomagolás és bélyegért 10 krajczár.

A közönség kényelme végett kapható még Wilhelm csúsz- és köszvényellenes vértisztító-theája.

- Beszterczen: Dietrich és Fleischernél.
Gy.-Fehérvárt: Biró M.-nál.
Brassóban: Jekelius A.-nál.
Kolozsvárt: A sz.-háromságnál.
M.-Vásárhelyt: Bucher Miksánál.
N.-Bányán: Haracek J.-nél.
N.-Sajon: Milde A. orvornál.
Budán: Wlassek Ed. gyógyszerésznél.
Pesten: Török J.
N.-Szebenben: Thalmayer és társánál.
Sz.-Régenben: Leonhardt S. és J.-nél.
Segesvárt: Teutsch J. B.-nél.

Figyelmeztetés.

Megóvás végett csalásoktól kériük arra ügyelni, hogy Wilhelm csúsz- és köszvényellenes vértisztító-theája minden raggyeyén névnapom vörös szinben látható legyen.

A hírlapokban bármely könyvkereskedés által hirdetett könyvek, hangjegyek, általam gyorsan és azonnal kaphatók.

Demjén László
Legújabb hangjegyek.
László iratok és képes könyvek minden kor számára. Im-a és ájtatossági könyvek, egyeztető oltó, ügyszinben díszítésben.
Iskolai könyvek, nagy választékban.

m. k. egyetemi könyvtár
Kolozsvárt.

(620) 20—*

Zongorák 300 fttől 450 fttig.
Pianinok 350 fttől 450 fttig.
Használt zongorák 80 fttől 180 fttig.
a legolesőbb áron a minőség szerint, jótállás mellett.

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)
gyógyít levelezés útján a eskor szakorvossa dr. O. Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45
E pillanatban 1000-nél több beteget van kezelése alatt.
661 23—*

Arkánium
bogárpusztító.
melyet sokféleképen utánoznak, valódimőségben
Kolozsvárt: Fölly Mihály (a főtéren),
M.-Vásárhelyt: Fogarasi Demeternél, Brassóban: J. L. Heshsaimernél, Segesvárt és Szebenben: J. B. Misselbacher és fiainál Nagy-Bányán: Huszovszky Józsefnél kapható.
1 nagy bádog 1 frt, kis bádog 80 kr. Egyes bádog smegrendelése is utánvétel mellett gyorsan telje ítetik. Ugyanott kapható citromkenőcs, egyedüli szer a fagyhólyagok és tyúkszem ellen, 1 tégely 50 kr.
Egy kivonat naponta érkező hasonló dicsérelvelekből:
Sziveskedjék nekem ismét 6 adagot az ön arcanumjából küldeni, mely magát itt fényesen igazolta.
Teljes tisztelettel
Batthyányi grófné.

715 1—12

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI
KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvárt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alóírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és ízletes betükkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomda megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelvben, köröszvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyász hírek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt.
FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szerzettnek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

61—*